

ПОДМОРНИЧАР, КАРИКАТУРИСТА, ИЛУСТРАТОР НИКОЛА ОТАШ

И КАРИКАТУРА ЈЕ ОРУЖЈЕ

Својим ангажованим, посебно антиратним карикатурама, Никола Оташ освојио је истакнуто место у српској карикатури. Његови цртежи, од којих су неки светло дана угледали баш у војним гласилима, већ петнаестак година освајају награде на престижним конкурсима у Европи и свету. И нагоне нас на размишљање.

Рођен почетком маја 1960. године у Делиблату, много пре Ђорђа Балашевића осетио је жал за несталим Панонским морем. Зато је Никола Оташ, већ после основне школе, са непуних 15 година, жуто непрегледно море песка заменио плавим морем воденог пространства. Отишао је у Сплит, у Морнаричко-техничку војну школу да постане морнар. Да оствари прву, можда и најранију, од својих великих жеља. По завршетку средње школе, одлучио је да се, с плаветне површине Јадрана, спусти дубље, у тајновите морске дубине. Да истражи непознато, да види до тада невиђено. Постао је подморничар, припадник једне од елитних, специјалних војних јединица.

Једном подморничар, увек подморничар, рећи ће Оташ да нас, иако се већ више од две деценије не бави тим тешким занатом. Незгода коју је доживео четири године после свог првог уласка у подморницу, одвојила га је од морских дубина, али не и од подморница, од мисли и снова о тим подводним лепотицама. Зато је пре пет година био међу оснивачима српског Удружења подморничара, првог такве врсте у нас. Србија више нема море, али има морнаре, има подморничаре.

КОЛЕГЕ НА ПРВИМ КАРИКАТУРАМА

— Ко једном осети море, тешко се од њега одваја. Зато смо и основали то, за ове крајеве, за наш народ, можда необично удружење — прича Никола Оташ, пензионисани морнарички подофицир. — Позив морнаричког официра, посебно онога који професионалну каријеру започне у подморници, у специфичним, веома тешким радним и животним условима, спада међу елитне у свакој војсци. Тако је било и у некадашњој Југословенској народној армији. Пловили смо веома често, веома дуго и на великим дубинама. Тек кад сам доживео озбиљну несрећу, кад је моја подморница, једном приликом, због квара у погонском делу, нагло пропала у превелике дубине, схватио сам шта радим и чиме се бавим. Извукли смо се некако, данас мислим да смо имали врашку срећу у несрећи, поред нашег зна-

ВЕЧИТИ ОПТИМИСТА

Својим сатиричним изразом, јасним цртежом и увек чистом композицијом карикатуре којом осликава свет око нас, Никола Оташ несумњиво доприноси лакшем разумевању данашњице. Свака његова карикатура одише бескрајним оптимизмом и вером у снагу човека, упркос исказаним и уоченим слабостима.

Упирући прстом, или пером, у слабости, Оташ заправо жели да пробуди снагу и ум човеков. А мотиви су многобројни, баш као и слабости људске. Никола Оташ црта људе у различитим ситуацијама, војнике, рибаре, морепловце, пилоте, црта рибе и птице, црта космос, месец и сунце, звезде и планете. Оловком бележи снове и надања, збиљу и машту. Нашу и за нас.

ња и брзине, наравно, секунде су одлучивале, али више нисам могао да зароним. Био сам млад, тада сам имао тек коју годину после двадесете, а на питање како и шта даље, нисам имао прави одговор. Помислио сам да би, можда, требало више да се посветим хобију којим сам се до тада, тек спорадично бавио.

Иако им је било тесно, иако су имали пуно обавеза, иако у подморници није било превише времена за одмор, налазили су прилику за забаву, за дружење, за неке „споредне ствари“. Оташ се бавио карикатуром, коју је заволео још у средњој школи. Уживао је да црта своје наставнике, а затим и другове, посебно док су одговарали. Касније су се сви добро забављали због вешто забележених ученичких гримаса, ухваћених нарочито

у приликама кад не би знали одговоре на питања наставника.

Слично је било и у подморници, где је све чешће налазио разлоге да црта шаљиве, комичне портрете својих колега, а потом и њихових командира. Карикатуре су биле добре, закључивао је, пошто се нико од нацртаних није наљутио. Касније су најуспелији цртежи објављени у „Подморничару“, јединственом листу такве врсте у Ратној морнарици. Од тога, до прве изложбе његових карикатура, коју је отворио адмирал Петар Шимић, није прошло много времена.

Крајем осамдесетих година Никола Оташ се вратио у Србију и потражио једног од најпознатијих српских и југословенских карикатуриста Александра Класа. Његово разумевање и искрено занимање за младог и талентованог карикатуриста није било изненађујуће. Баш као ни признања стручне јавности, која су веома брзо уследила. Већ после првог Оташевог учешћа на конкурс у Грчкој.

– На тај конкурс јавио сам се на изричит Класов наговор. Кад ми је, нешто касније из Грчке стигла монографија у којој сам добио три странице, знатно више него неки много познатији карикатуристи, било ми је јасно да сам нашао свој пут и да је Александар Клас био у праву кад је рекао да имам шта да кажем – сећа се Никола Оташ.

Десет година касније, његов „мецена“ написао је да карикатуристи својим радовима не могу да промене, или побољшају нешто што је лоше. Али, зато могу читаоца и гледаоца да натерају да размишља. Никола Оташ каже да је то мисија која га заокупља од кад се бави цртањем карикатура. За њега карикатура није смешна, није духовита. Она је, пре свега, озбиљна. Она је специфично, а опет, универзално средство исказивања мисли, средство које често разумеју и они који не говоре истим језиком. Зато је карикатура попут музике. Нагонећи на размишљање, огољено представљајући живот и збивања око нас, карикатура нам даје

прилику да се запитамо, а онда и да потражимо одговоре на свакодневна, мање или више, битна питања. И ако сваки одговор буде другачији, снага промишљања биће већа.

ИМПУЛС ЗА РАЗМИШЉАЊЕ

Својом карикатуром Оташ жели управо то, да подстакне на размишљање. Ма како апсурдно звучало, обрадује се кад сазна да је нека његова карикатура различито схваћена, да није виђена на исти начин, да је различитим људима, различитим карактерима дала различиту поруку.

– Заиста не мислим да карикатуриста треба да мења свет. Оно што желим јесте да моја карикатура буде примећена, да остави утисак на онога ко је гледа, или „чита“. Сваки мој цртеж, свака моја карикатура, одражава део мене, начин мог размишљања, мог схватања света, или неких вредности и појава око нас. Ја нисам и не могу да будем изван дневних збивања. Оно што дотиче људе око мене, мени блиске и драге особе, дотиче и мене, то је исти, наш свет. Својом карикатуром ја желим да покажем како видим тај свет и збивања око нас. Ако онај који гледа моје карикатуре не види нацртани мотив на исти начин, ако му не буди иста осећања, није трагично. Важно је да карикатура остави утисак, да инспирише на промишљање. То је сврха рада. Ако узгред и насмејем, добро је. Смех је лековит – каже Оташ.

Оно што Оташа данас радује, више него ранијих година, јесте буђење Истока који, за разлику од богатијег и, само привидно, самодовољног Запада, још има шта да каже. Зато, ваљда, у европској карикатури све више доминирају руска, бугарска, српска, па и румунска карикатура. Транзиција је отворила врата преиспитивању, ослободила духове, одвезала душу. Бујање мисли доприноси распламсавању карикатуре, која, са своје стране, на свој специфичан начин, представља и оно што би, да је другачије, остало неисказано, недоречено, недомисљено. ■

Душан ГЛИШИЋ

НАГРАДЕ

После своје прве изложбе карикатура, реализоване у сплитској луци *Лора*, 1982. године, Никола Оташ излагао је још четрдесетак пута. Увек с великим успехом и запаженим занимањем посматрача.

Његове карикатуре налазиле су своје место и на многобројним престижним конкурсима ангажованих карикатура, на којима је освојио више од 50 награда. Карикатуре Николе Оташа биле су награђиване на веома цењеним конкурсима у Израелу, Бугарској, Румунији, Великој Британији, Италији, Македонији, Пољској, Чешкој, Русији...

БОЕМ

По доласку у Београд, крајем осамдесетих година Никола Оташ наставља да живи дотадашњим, боемским животом. Уз несребичну подршку своје супруге, Сплићанке Асје, у Далматинској улици у центру Београда, сви је гнездо у приземној кући, окруженој палмом и агавом. Уз добро вино и бескрајни оптимизам он и његови гости, колеге карикатуристи и илустратори, готово свакодневно осликавају суморну стварност, пружајући нам веру у ведрију сутрашњицу.

дарила духове, одвезала душу. Бујање мисли доприноси распламсавању карикатуре, која, са своје стране, на свој специфичан начин, представља и оно што би, да је другачије, остало неисказано, недоречено, недомисљено. ■